

Information till valutaväxlare om

Penningtvätt och finansiering av terrorism

**SAMORDNINGSFUNKTIONEN
MOT PENNINGTVÄTT OCH
FINANSIERING AV TERRORISM**

I denna folder får du som valutaväxlare information om hur penningtvätt och finansiering av terrorism kan gå till. Du får veta vilka risker som är kopplade till din verksamhet.

Syftet med informationen är att öka din och andra valutaväxlares kunskap om penningtvätt och finansiering av terrorism. Här beskriver vi några situationer och varningssignaler som kan tyda på att valutaväxlare utnyttjas för att tvätta pengar eller finansiera terrorism. Du får också en översikt över vilka skyldigheter du som valutaväxlare har enligt penningtvättsreglerna.

Informationen har tagits fram av Samordningsfunktionen mot penningtvätt och finansiering av terrorism i samarbete med Finansinspektionen.

Samordningsfunktionen består av 17 medlemmar och leds av Polismyndigheten. Vi är ett forum för informationsutbyte och kunskapsöverföring. Vårt uppdrag är att identifiera, kartlägga och analysera risker och metoder för penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige.

Representanter i samordningsfunktionen

Bolagsverket	Revisorsinspektionen
Brottsförebyggande rådet	Spelinspektionen
Ekobrottsmyndigheten	Skatteverket
Fastighetsmäklarinspektionen	Sveriges advokatsamfund
Finansinspektionen	Säkerhetspolisen
Kronofogdemyndigheten	Tullverket
Länsstyrelsen i Skåne län	Åklagarmyndigheten
Länsstyrelsen i Stockholms län	
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Läs mer på Polisens hemsida:
Polismyndigheten	polisen.se/penningtvatt

Utgivare: Polismyndigheten
Diarienummer: A363.983/2020
Version: Juni 2020
Grafisk form: Sinfo Yra

Din verksamhet riskerar att utnyttjas

Riskera inte att medverka till brott! Som valutaväxlare är du skyldig att förebygga risken att utnyttjas som ett verktyg för brottslig verksamhet. Det gör du genom att följa lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kriminella aktörer i Sverige använder kontanter för att göra det svårare att spåra pengar och minska risken för upptäckt. Eftersom bankerna i Sverige har minskat sin kontanthantering använder kriminella aktörer istället andra verksamheter för sin kontanthantering, som valutaväxlare och penningöverförare.

Växling av många, små valörer till större kan tyda på att det finns en insamlingsverksamhet för att finansiera terrorism. Omfattande växling till större valörer kan vara ett tecken på kurirverksamhet, det vill säga att personer fysiskt flyttar stora summor kontanter över landsgränser för att finansiera terrorism.

Likaså kan de som vill stödja terrorism utnyttja valutaväxling genom att växla svenska kronor till en valuta som används i områden där terroristklassade organisationer finns.

Penningtvätt innebär att svarta (olagliga) pengar tvättas för att det ska se ut som att de är intjänade på lagligt sätt. Syftet är att använda pengarna från brottslig verksamhet i den legala ekonomin. Det kan till exempel röra sig om pengar från narkotikabrott eller bedrägerier.

Finansiering av terrorism innebär att ekonomiskt stödja terrorism genom att samla in, tillhandahålla eller ta emot pengar eller annan egendom som ska finansiera terrorism.

Regelverket

Som valutaväxlare är du skyldig att följa:

- Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen), samt
- Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:11) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Dina skyldigheter enligt penningtvättslagen

Penningtvättslagen kräver att du som valutaväxlare ska vidta så kallade riskbaserade åtgärder för att motverka att din verksamhet utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Vilka åtgärder du ska vidta beror på vilka risker du bedömer att du är utsatt för.

Allmän riskbedömning

Hur kan de produkter och tjänster som du erbjuder i din verksamhet utnyttjas för att tvätta pengar eller finansiera terrorism? Hur stor är risken för att detta sker? Du som valutaväxlare ska göra en allmän riskbedömning. Den ska dokumenteras och hållas uppdaterad. Den allmänna riskbedömningen ska ligga till grund för dina rutiner och övriga åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism.

Rutiner

Som valutaväxlare ska du ha interna rutiner för bland annat kundkännedom, övervakning och rapportering. Syftet med rutinerna är att motverka de risker som du har identifierat i den allmänna riskbedömningen. Det är därför viktigt att rutinerna anpassas efter den allmänna riskbedömningen.

Riskbedömning av kunder

Förutom att göra en allmän bedömning av riskerna i verksamheten, ska du bedöma vilken risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som varje kund kan förknippas med, alltså hur kundens riskprofil ser ut. När du riskbedömer kunderna utgår du från den allmänna riskbedömningen av verksamheten och den kunskap som du har om varje kund. Det är viktigt att du följer upp varje kunds riskprofil och vid behov ändrar risknivåerna.

Kundkännedom – vem är din kund?

Du som valutaväxlare ska ha kundkännedom det vill säga, du ska vara väl medveten om vilka dina kunder är. När du som valutaväxlare etablerar en ny affärsförbindelse ska du vidta åtgärder för att få kundkännedom. Det betyder att du ska ta reda på vem kunden är. Du ska bland annat identifiera dina kunder och kontrollera om en kund är en person i politiskt utsatt ställning. Du ska även inhämta information om affärsförbindelsernas syfte och art. Med affärsförbindelse avses en kundrelation som när den etableras förväntas pågå en längre tid. Du ska dessutom lära känna kunder som utför enstaka transaktioner på motsvarande 15 000 euro eller mer. Även när flera transaktioner kan antas ha samband med varandra och tillsammans motsvarar 15 000 euro eller mer, ska åtgärder för kundkännedom vidtas.

Om du inte har tillräcklig kännedom om kunden för att kunna hantera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen eller om du inte har tillräcklig kännedom om kunden för att kunna övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner, ska du neka personen att bli kund. Är personen redan kund hos dig, ska du avsluta affärsförbindelsen.

Övervakning och rapportering

Du som valutaväxlare ska övervaka pågående affärsförbindelser och granska enstaka transaktioner för att upptäcka aktiviteter eller transaktioner som är misstänkta eller verkar avvika utifrån vad som är känt om kunden. Under hela tiden som en person är kund hos dig ska du löpande övervaka kundens transaktioner och följa upp affärsförbindelsen. Hur omfattande övervakning som krävs beror på

kundens riskprofil. De transaktioner och andra aktiviteter som utförs av högrisk kunder behöver alltså övervakas och följas upp mer noggrant än de som utförs av lågrisk kunder.

Om du misstänker penningtvätt eller finansiering av terrorism ska du rapportera det till Finanspolisen omgående. Du får alltså inte vänta med att rapportera. Som valutaväxlare får du inte berätta för kunden eller någon utomstående att en granskning har skett eller att du har skickat en rapport till Finanspolisen. För mer information om rapportering, se sidan 13.

Övriga bestämmelser

Penningtvättslagen innehåller fler bestämmelser som du som valutaväxlare är skyldig att följa, bland annat om behandling av personuppgifter, utbildning av personal och dokumentation av uppgifter.

Fakta om straff för penningtvättsbrott

Om du som valutaväxlare medverkar till en åtgärd som kan antas vara vidtagen för att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller för att främja (underlätta) för någon att tillgodogöra sig sådan egendom, riskerar du att dömas för ett brott enligt lagen om straff för penningtvättsbrott.

Du behöver inte vara medveten om att pengarna kommer från brottslig verksamhet, utan det räcker att du borde ha insett det. Det innebär att om du inte uppfyller dina skyldigheter enligt penningtvättslagen kan du riskera att dömas till böter eller fängelse för bland annat näringspenningtvätt.

Källa: Lag (2014: 307) om straff för penningtvättsbrott

Tillvägagångssätt

Stora summor och stora valörer

Kontanthanteringen minskar generellt sett i Sverige. Kontanter ersätts i stor utsträckning av kortbetalningar och elektroniska betaltjänster, som Swish. Samtidigt fortsätter kontanter att vara viktiga för kriminella eftersom brottslig verksamhet ofta genererar stora belopp i kontanter. Det kan vara brottsvinster från knark- och vapenhandel, trafficking eller pengar från internationella stöld- och häleriligor. All hantering av större belopp i kontanter medför därför hög risk för koppling till penningtvätt. Inom viss brottslighet, som smuggling, transporteras stora summor i kontanter utomlands för att betala leveranser eller för att föra ut vinster. Det sker ofta efter att svenska pengar har växlats till större valörer i utländska valutor, som euro och dollar.

Mellanhänder och återkommande växlingar

Kriminella använder sig ofta av mellanhänder när de växlar pengar. Som valutaväxlare bör du därför vara särskilt uppmärksam om väldigt unga personer eller personer som förefaller ha begränsade ekonomiska resurser hanterar stora belopp. Det kan tyda på att dessa personer används som mellanhänder åt kriminella. Om en person återkommande växlar pengar, kan det också vara ett tecken, eftersom det är ovanligt att man behöver växla pengar regelbundet. Flera växlingar innebär dessutom att man relativt snabbt kan komma upp i stora summor, vilket medför hög risk.

Växlar valörer inom samma valuta

Kunder som vill växla valörer inom samma valuta, till exempel svenska sedlar i lägre valörer till svenska sedlar i högre valörer, är förknippade med en hög risk. Företag har normalt en kontanthantering genom ett bolag eller en bank. Det kan därför vara stor risk att pengarna kommer från kriminell aktivitet eller svart näringsverksamhet som genererat kontanter.

Penningkurirer och finansiering av terrorism

Det finns likheter mellan penningtvätt och finansiering av terrorism, men också skillnader. Den stora skillnaden är att penningtvätt syftar till att dölja pengarnas ursprung, medan finansiering av terrorism handlar om att dölja vad pengarna ska användas till. Vid finansiering av terrorism är det vanligt med så kallad omvänd penningtvätt, i stället för att tvätta brottsvinster, används ofta lagligt intjänade pengar för olaglig verksamhet. Det utesluter inte att pengarna kommer från brott, men vid finansiering av terrorism är huvudmålet att dölja penningförmedlingen fram till slutmålet.

Senare års internationella forskning visar att några av de vanligaste sätten att förmedla ekonomiska värden för att finansiera terrorism utgörs av penningkurirer och informella överföringssystem så som hawala, men det sker också genom betaltjänstleverantörer, banktransaktioner, falska fakturor och ädelmetaller.

Om en kund vill växla många små valörer till större kan det tyda på att pengarna kommer från insamlingsverksamhet med syfte att finansiera terrorism. Större valörer är även lättare att hantera för penningkurirer vid valutasmuggling.

Var vaksam!

Följande exempel på varningssignaler kan ge dig som valutaväxlare en anledning att göra en fördjupad granskning av kunden och kundens transaktioner. Det gäller särskilt när flera varningstecken förekommer samtidigt eller är återkommande. Detta behöver inte innebära att det faktiskt rör sig om något olagligt, bara att du som valutaväxlare kan behöva granska transaktionerna närmare.

1 Varningssignaler kopplade till kundens beteende

- Kunden uppträder nervöst, stressat eller hotfullt.
- Kunden verkar växla på uppdrag av någon annan. Det står till exempel personer och väntar utanför när växlingen genomförs.
- Kunden är minderårig eller har ett känt missbruk.
- Kunden använder sig av listor eller vad som verkar vara instruktioner (på papper eller digitalt) för att hålla reda på olika valutor och belopp.
- Kunden visar ett överdrivet stort intresse för valutaväxlarens rutiner.

2 Varningssignaler kopplade till kundens identitet

- Kunden kan inte legitimera sig vid förfrågan.
- Kunden visar identitetshandlingar som är avvikande, exempelvis skadade.
- Kunden har sin hemvist i ett land som EU-kommissionen har identifierat som ett högriskredjeland utanför EES.
- Kunden visar upp olika id-handlingar vid olika tillfällen.
- Kunden kan inte visa några handlingar som identifierar företaget som kunden representerar.

3 Varningssignaler kopplade till kundens transaktioner

- Kunden vill växla stora summor kontanter.
- Kunden växlar inom samma valuta, till exempel svenska kronor till svenska kronor i olika valörer.
- Kunden växlar regelbundet utan uppenbart syfte.
- Kunden ändrar sitt beteendemönster och börjar plötsligt växla summor eller valutor som inte stämmer med tidigare växlingsmönster.
- Kunden är ointresserad av avgifter och valutakurser, och växlar små summor trots avgift.
- Kunden vill växla pengar på ett sätt som inte kan förklaras utifrån vad som är känt om kundens ekonomiska ställning.
- Kunden vill växla till en valuta som kunden inte har någon naturlig koppling till.

4 Varningssignaler kopplade till kundens svar på frågor

- Kunden vill inte svara på frågor om pengarnas ursprung eller om syftet med växlingen.
- Kunden avbryter affären när frågor ställs.
- Kunden saknar underlag eller lämnar underlag som inte går att kontrollera.
- Kunden uppger samma syfte med växlingen vid flera tillfällen.
- Kunden anger att den ska resa till konfliktområden.
- Kunden försöker undvika frågor genom att lämna en förklaring eller ett underlag innan du som valutaväxlare har efterfrågat det.
- Kunden verkar inte vara tillräckligt kunnig om syftet med växlingen.

Du är skyldig att rapportera misstänkta transaktioner och aktiviteter

Som valutaväxlare är du skyldig att rapportera misstänkta transaktioner till Finanspolisen.

En rapport till Finanspolisen kräver inte att du som valutaväxlare har faktiska bevis för att penningtvätt eller finansiering av terrorism har skett. Det räcker med att du har skälig grund att misstänka att det rör sig om sådant eller att exempelvis pengar kommer från brottslig verksamhet.

Även om du väljer att inte utföra en transaktion på grund av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, så ska detta rapporteras till Finanspolisen. Din rapporterings-skyldighet försvinner inte för att transaktionen inte genomförs eller för att affärsförbindelsen avslutas.

En rapport till Finanspolisen är inte detsamma som en polis-anmälan. Uppgifterna om vem som har rapporterat och vad som har rapporterats hålls hemliga.

Meddelandeförbud

Valutaväxlare omfattas i detta sammanhang av tystnadsplikt. Tystnadsplikt innebär att du som valutaväxlare inte får berätta för kunden eller någon utomstående att en närmare granskning har skett eller att en rapport om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism har skickats till Finanspolisen. Däremot är det inte ett brott mot tystnadsplikten att lämna uppgifter till Finansinspektionen.

Så här rapporterar du

Du rapporterar till Finanspolisen via it-systemet goAML.

För att få tillgång till systemet och kunna rapportera misstänkta transaktioner och andra aktiviteter genom webbportalen måste du registrera en organisation, och därefter en användare. Webbadressen till goAML är <https://fipogoaml.polisen.se>

På portalen finns en manual för hur du registrerar din organisation och användare i goAML. Om uppgifterna är korrekt ifyllda godkänner Finanspolisen registreringen inom två arbetsdagar. När registreringen har godkänts kan du logga in på portalen. Där finns en manual för rapportering och annat material som behövs för att komma igång.

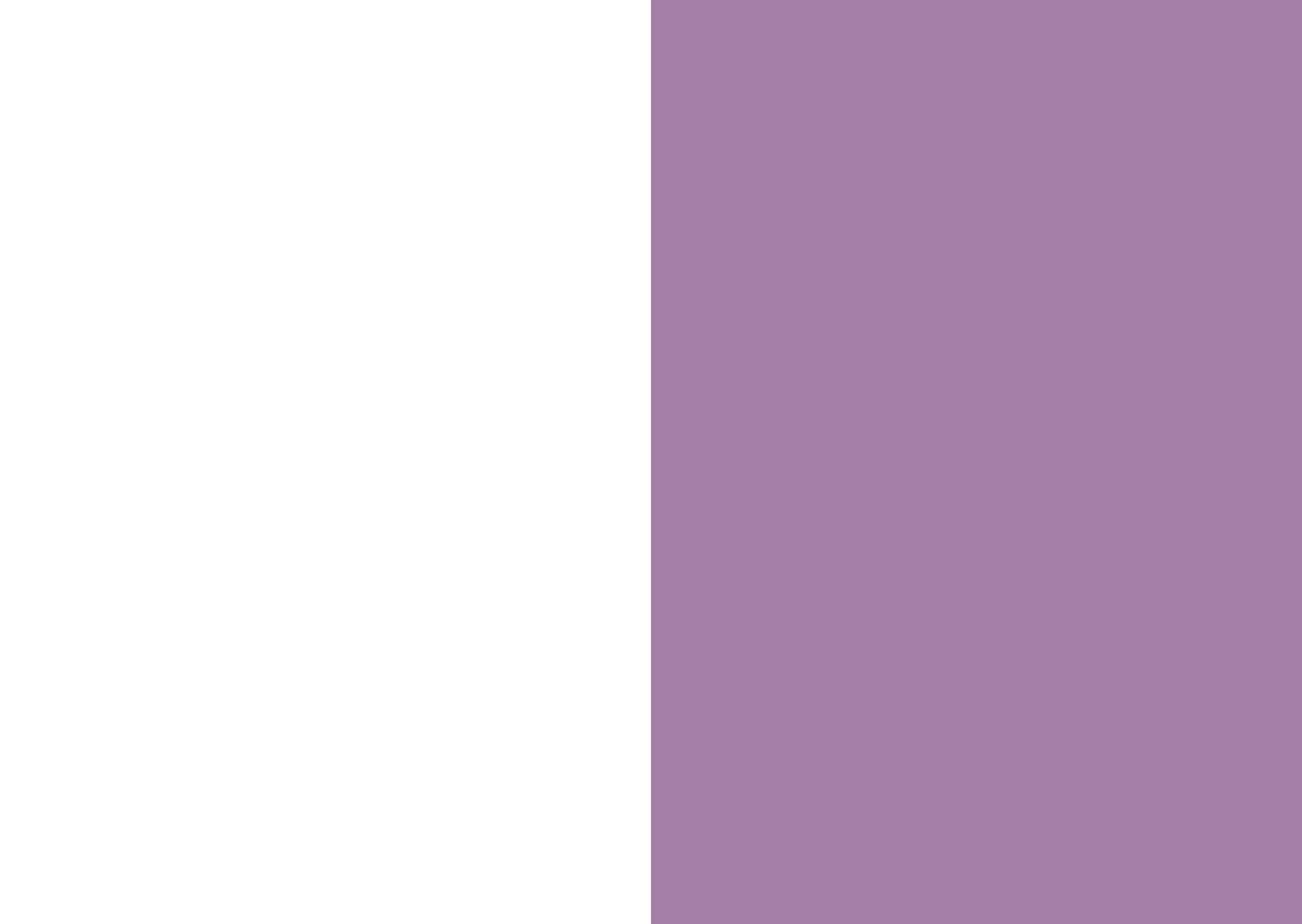
Finanspolisen rekommenderar att du läser hela manualen innan du börjar registrera dig som rapportör.

Frågor om goAML

De flesta svar finns i de manualer och det övriga material som du får tillgång till efter registreringen. Om du har frågor som inte besvaras i materialet kan du höra av dig till fipo@polisen.se.

Webbadressen till goAML är <https://fipogoaml.polisen.se>

Om det finns skillnader mellan innehållet i broschyren och regelverket är det regelverket som gäller.

Mer information

Mer information om penningtvätt och finansiering av terrorism samt regler för valutaväxlare finns på Finansinspektionens hemsida: www.fi.se.

**SAMORDNINGSFUNKTIONEN
MOT PENNINGTVÄTT OCH
FINANSIERING AV TERRORISM**

